Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0826U000582

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 18-03-2026

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Коваль Андрій Андрійович

2. Andrii A. Koval

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0009-0002-9264-5465

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 222

Назва наукової спеціальності: Медицина

Галузь / галузі знань: охорона здоров'я

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Соціальна медицина

Дата захисту: 05-05-2026

Спеціальність за освітою: Лікувальна справа

Місце роботи здобувача: Державне некомерційне підприємство "Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького"

Код за ЄДРПОУ: 02010793

Місцезнаходження: вул. Пекарська, Львів, 79010, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров`я України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 12093

Повне найменування юридичної особи: Державне некомерційне підприємство "Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького"

Код за ЄДРПОУ: 02010793

Місцезнаходження: вул. Пекарська, Львів, 79010, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров`я України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Державне некомерційне підприємство "Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького"

Код за ЄДРПОУ: 02010793

Місцезнаходження: вул. Пекарська, Львів, 79010, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров`я України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 76, 76.75, 76.75.75, 76.75.75.11

Тема дисертації:

1. Медикоɔсоціальне обґрунтування оптимізованої моделі скринінгу колоректального раку
2. Medical and social substantiation of an optimized model of colorectal cancer screening

Реферат/анотація:

1. Дисертаційне дослідження присвячене вирішенню актуального науково-практичного завдання системи охорони здоров'я України — медико-соціальному обґрунтуванню та розробці оптимізованої функціонально-організаційної моделі скринінгу колоректального раку (КРР). Встановлено, що існуючий в Україні переважно опортуністичний підхід до скринінгу характеризується фрагментарністю, низьким рівнем охоплення населення та недостатньою завершеністю маршруту пацієнта, що сприяє високій частці пізніх стадій захворювання. Це зумовлює необхідність переходу до організованої популяційної моделі скринінгу із використанням цифрових технологій. Метою дослідження стало наукове та медико-соціальне обґрунтування оптимізації системи профілактичної допомоги шляхом розробки моделі скринінгу КРР, інтегрованої в електронну систему охорони здоров'я та адаптованої до національних умов, зокрема обмежених ресурсів і викликів воєнного стану. Програма дослідження включала епідеміологічний аналіз

захворюваності та смертності від КРР у 2010–2023 роках, соціологічне опитування населення, дослідження професійних підходів лікарів первинної медичної допомоги та експертні оцінки управлінців системи охорони здоров'я, а також концептуальне моделювання організації скринінгового процесу. Аналіз даних Національного канцер-реєстру України засвідчив зростання ролі КРР у структурі онкологічної захворюваності та смертності. Частка злоякісних новоутворень товстої кишки у 2019 році досягла 12,24% загального онкологічного тягаря. Виявлено виразну гендерну асиметрію: у чоловіків рівні захворюваності та смертності стабільно вищі, ніж у жінок. Найбільш вразливою групою є населення віком 45–75 років, із піком захворюваності у чоловіків 70–74 років (179,2 випадків на 100 тис. населення). Встановлено значну регіональну варіабельність показників, що свідчить про відмінності у доступності та якості діагностики. Високі співвідношення смертності до захворюваності зафіксовано у Житомирській, Черкаській та Тернопільській областях, що вказує на пізню діагностику. Водночас відносно нижчі показники у Львівській та Одеській областях можуть бути пов'язані з кращою діагностичною інфраструктурою. Негативною тенденцією є зменшення частки виявлення ранніх стадій: для раку прямої кишки цей показник знизився з 63,6% у 2010 році до 37,2% у 2023 році, тоді як частка IV стадії залишається стабільно високою. Соціологічне опитування 1102 осіб віком 45–75 років продемонструвало низький рівень поінформованості населення щодо КРР та методів його раннього виявлення. Майже половина респондентів не знайома з поняттям «скринінг», а лише 40% знають рекомендований вік початку обстежень. Найбільш відомим симптомом є кров у випорожненнях, проте знання інших ознак залишаються недостатніми. Виявлено залежність рівня поінформованості від освіти та гендерні відмінності, зокрема більшу необізнаність серед чоловіків. Водночас більшість опитаних позитивно сприймає можливість використання домашніх тестів, а головними бар'єрами участі у скринінгу названо страх колоноскопії та дефіцит інформації. Встановлено високий рівень довіри до лікарів первинної ланки як ключового джерела рекомендацій щодо проходження скринінгу. Опитування 343 лікарів первинної медичної допомоги виявило недостатню обізнаність щодо критеріїв скринінгу та переважання симптомо-орієнтованої діагностики. Лише 37,9% лікарів правильно визначають вікову цільову групу, а сучасний фекальний імунохімічний тест застосовується обмежено. Додатковою проблемою є низький контроль за виконанням пацієнтами скерувань на обстеження. Експертне опитування 279 управлінців системи охорони здоров'я підтвердило, що основними бар'єрами реалізації скринінгу є страх пацієнтів перед колоноскопією, недостатня поінформованість населення та обмеженість ендоскопічної інфраструктури. Більшість експертів підтримують впровадження цифрових нагадувань, самозабору матеріалу та системи індикаторів якості роботи первинної ланки. На основі отриманих результатів розроблено концептуальну модель організованого популяційного скринінгу КРР, інтегровану в електронну систему охорони здоров'я. Модель передбачає автоматизовану ідентифікацію осіб цільової групи, проактивне запрошення до участі, використання поштової доставки наборів для самостійного забору матеріалу для ФІТ-тестування, автоматичну передачу результатів до електронної медичної картки та формування електронного скерування на колоноскопію у разі позитивного результату. Для забезпечення завершеності маршруту пацієнта передбачено систему автоматичних нагадувань та моніторинг виконання діагностичного циклу. Експертна оцінка підтвердила високу доцільність запропонованої моделі (9,74±0,44 бала з 10). Очікується, що її впровадження сприятиме підвищенню рівня раннього виявлення КРР, покращенню виживаності пацієнтів та більш раціональному використанню ресурсів системи охорони здоров'я за рахунок зміщення акценту з лікування пізніх стадій на ефективну профілактику.

2. The dissertation research is devoted to solving an important scientific and practical problem of the healthcare system of Ukraine — the medical and social substantiation and development of an optimised functional and organisational model of colorectal cancer (CRC) screening. It was established that the currently prevailing opportunistic approach to CRC screening in Ukraine is characterised by fragmentation, low population coverage, and insufficient completion of the patient pathway, which contributes to a high proportion of late-stage diagnoses. This necessitates the transition to an organised population-based screening model using modern digital technologies. The aim of the study was the scientific and medical-social substantiation of improving preventive healthcare services through the development of a CRC screening model integrated into the electronic healthcare

system and adapted to national conditions, including limited resources and the challenges associated with wartime. The research programme included an epidemiological analysis of CRC incidence and mortality in 2010–2023, a sociological survey of the population, an assessment of professional approaches of primary healthcare physicians, expert evaluations by healthcare managers, and conceptual modelling of the screening process. The analysis of data from the National Cancer Registry of Ukraine demonstrated the increasing significance of CRC in the structure of oncological morbidity and mortality. In 2019, malignant neoplasms of the colon accounted for 12.24% of the overall oncological burden. A pronounced gender difference was identified: incidence and mortality rates among men were consistently higher than among women. The most vulnerable group was the population aged 45–75 years, with the peak incidence among men aged 70–74 years. Significant regional variability in indicators was also observed, reflecting differences in the availability and quality of diagnostic services. High mortality-to-incidence ratios were recorded in the Zhytomyr, Cherkasy, and Ternopil regions, indicating late diagnosis, whereas relatively lower ratios in the Lviv and Odesa regions may be associated with better diagnostic infrastructure. A negative trend was also identified in the decrease in early-stage detection, while the proportion of stage IV disease at diagnosis remained high. A sociological survey of 1,102 individuals aged 45–75 revealed a low level of public awareness regarding CRC and methods of its early detection. Nearly half of respondents were unfamiliar with the concept of screening, and only about 40% knew the recommended age for preventive examinations. The main barriers to participation in screening were fear of colonoscopy and lack of information. At the same time, a high level of trust in primary care physicians as the main source of recommendations for screening was identified. A survey of 343 primary healthcare physicians revealed insufficient awareness of screening criteria and the predominance of symptom-orientated diagnostic approaches. Only 37.9% of physicians correctly identified the target age group, and the use of the fecal immunochemical test (FIT) remained limited. Another problem was the insufficient control over patients' completion of referred examinations. An expert survey of 279 healthcare managers confirmed that the main barriers to screening implementation include patients' fear of colonoscopy, insufficient public awareness, and limited endoscopic infrastructure. Most experts supported the introduction of digital reminders, self-sampling approaches, and quality indicators for primary healthcare performance. Based on the obtained results, a conceptual model of organised population-based CRC screening integrated into the electronic healthcare system was developed. The model provides automated identification of the target population, proactive invitations to participate, postal delivery of FIT self-sampling kits, automatic integration of laboratory results into electronic medical records, and generation of electronic referrals for colonoscopy in the case of a positive result. Automated reminders and monitoring of the screening pathway are also provided to ensure completion of the diagnostic process. Expert evaluation confirmed the high feasibility of the proposed model (9.74±0.44 out of 10). Its implementation is expected to improve early detection of CRC, increase patient survival, and ensure more efficient use of healthcare resources by shifting the focus from treatment of advanced stages to effective prevention.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Науки про життя, нові технології профілактики та лікування найпоширеніших захворювань

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Впровадження нових технологій та обладнання для якісного медичного обслуговування, лікування, фармацевтики

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

- Коваль АА, Гржибовський ЯЛ. Організаційні засади наявних програм скринінгу колоректального раку у світовій медичній практиці: огляд літератури та аналіз підходів для обґрунтування моделі скринінгу для України. Україна. Здоров'я нації. 2023;(4):106-113. DOI:https://doi.org/10.32782/2077-6594/2023.4/17

- Lyubinets O, Hrzhybovskyy Y, Koval A. Experience in implementing effective programs of colorectal cancer screening for the development of an appropriate model in Ukraine – a literature review. Wiadomości Lekarskie Medical Advances. 2025;78(2):425-434. DOI:https://doi.org/10.36740/WLek/197139
- Коваль АА, Гржибовський ЯЛ, Любінець ОВ, Савченко АА. Колоректальний рак та його скринінг: рівень обізнаності населення за результатами анкетування. Україна. Здоров'я нації. 2025;(2):38-45. DOI:https://doi.org/10.32782/2077-6594/2025.2/06
- Коваль АА, Гржибовський ЯЛ. Знання та підходи лікарів загальної практики щодо скринінгу колоректального раку: аналітичне дослідження = Koval A, Hrzhybovskyy Y. Knowledge and approaches of general practitioners regarding colorectal cancer screening: an analytical study. Acta Medica Leopoliensia = Львівський медичний часопис.2025;31(1-2):71-92. DOI:https://doi.org/10.25040/aml2025.1-2.071
- Коваль АА, Гржибовський ЯЛ. Наукове обґрунтування оптимізованої моделі скринінгу колоректального раку в межах системи охорони здоров'я України. Клінічна та профілактична медицина. 2025;(8):111-117. DOI: https://doi.org/10.31612/2616-4868.8.2025.12

Наукова (науково-технічна) продукція: методи, теорії, гіпотези; проєкти нормативно-правових документів; проєкти нормативних документів; програмні продукти, програмно-технологічна документація; аналітичні матеріали

Соціально-економічна спрямованість: поліпшення якості життя та здоров'я населення, ефективності діагностики та лікування хворих

Охоронні документи на ОПІВ:

Винаходи, корисні моделі, промислові зразки

Гржибовський Я.Л., Коваль А.А. Науковий твір «Карта оцінки обізнаності населення щодо злоякісних захворювань органів травного тракту». Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір № 131444. Державна організація «Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій». Дата реєстрації 18.11.2024. Гржибовський Я.Л., Коваль А.А. Науковий твір «Карта оцінки обізнаності лікарів загальної практики/сімейних лікарів щодо злоякісних захворювань органів травного тракту». Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір № 131445. Державна організація «Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій». Дата реєстрації 18.11.2024. Гржибовський Я.Л., Коваль А.А. Науковий твір «Карта експертної оцінки щодо потреби та доцільності впровадження до практичної діяльності системи охорони здоров'я оптимізованої моделі скринінгу колоректального раку». Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір № 131447. Державна організація «Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій». Дата реєстрації 18.11.2024. Коваль А.А., Гржибовський Я.Л., Любінець О.В. Інформаційний лист. Оптимізована модель скринінгу колоректального раку в системі охорони здоров'я України. Друкарня ДНП «Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького» 2025. 4ст. – рішення засідання Вченої ради ДНП «Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького» від 22.10.2025, № 9-ВР. УДК: 616.351-006.6-07:614.2(477)

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0122U202003

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Гржибовський Ярослав Леонідович

2. Yaroslav L. Hrzhybovskyi

Кваліфікація: к. мед. н., доц., 14.02.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-9318-2314

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Державне некомерційне підприємство "Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького"

Код за ЄДРПОУ: 02010793

Місцезнаходження: вул. Пекарська, Львів, 79010, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров`я України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Миронюк Іван Святославович
2. Ivan S. Myroniuk

Кваліфікація: д.мед.н., професор, 14.02.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-4203-4447

Додаткова інформація: Scopus Author ID: 57204494391

Повне найменування юридичної особи: Державний вищий навчальний заклад "Ужгородський національний університет"

Код за ЄДРПОУ: 02070832

Місцезнаходження: вул. Підгірна, Ужгород, Ужгородський р-н., 88000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Медведовська Наталія Володимирівна
2. Nataliia V. Medvedovska

Кваліфікація: д.мед.н., професор, 14.02.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-3061-6079

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Приватний заклад вищої освіти "Київський міжнародний університет"

Код за ЄДРПОУ: 21595240

Місцезнаходження: вул. Львівська, Київ, 03179, Україна

Форма власності: Приватна/недержавна

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Володько Наталія Антонівна

2. Nataliya A. Volodko

Кваліфікація: д. мед. н., проф., 14.01.07

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-4478-5554

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Державне некомерційне підприємство "Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького"

Код за ЄДРПОУ: 02010793

Місцезнаходження: вул. Пекарська, Львів, 79010, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров`я України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Гутор Тарас Григорович

2. Taras G. Gutor

Кваліфікація: к. мед. н., доц., 14.02.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-3754-578x

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Державне некомерційне підприємство "Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького"

Код за ЄДРПОУ: 02010793

Місцезнаходження: вул. Пекарська, Львів, 79010, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров`я України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові голови ради	Зіменковський Андрій Борисович
Власне Прізвище Ім'я По-батькові головуючого на засіданні	Зіменковський Андрій Борисович
Відповідальний за підготовку облікових документів	Коваль Андрій Андрійович
Реєстратор	Юрченко Тетяна Анатоліївна
Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності	Юрченко Тетяна Анатоліївна